1.“Naviqasiya və losiya” fənni üzrə buraxılış imtahan sualları

1. Yerin forması və ölçüləri.
2. Yer səthində əsas nöqtələr, xətlər və müstəvilər.
3. İstiqamətlərin hesablama sistemləri.
4. Həqiqi istiqamətlər.
5. Maqnit meyilliyi. Maqnit istiqamətləri.
6. Girokompas istiqamətləri.
7. Dəniz naviqasiya xəritələrinə qoyulan tələblər.
8. Girokompasın düzəlişinin təyini üsulları.
9. Maqnit meyilliyi. Maqnit meylliyini üzüş ilinə gətirilməsi.
10. Naviqasiya təhlükələrini çəpərləyən, kardinal işarələr.
11. Kanalların, farvaterlərin və keçidlərin tərəfini göstərən lateral işarələr.
12. Həqiqi istiqamət məlum olduqda, kompas kursunun təyini.
13. Dənizdə cisimlərin və dənizdə mayak işıqlarının görünmə uzaqlığı.
14. Gəminin yerinin hesablama üsulları, onların təyini və əhəmiyyəti.
15. Gəminin verilmiş nöqtəyə gəlmə vaxtın T_2 və laqın hesabı LH_2 –nin təyini.
16. Küləyin gəminin hərəkətinə təsiri. Gəminin yerini təyin etməklə dreyf bucağının təyini.
17. Gəminin həqiqi kursu, sürəti, zahiri küləyin sürəti və istiqaməti məlum olduqda yol bucağının təyini.
18. Küləyin istiqaməti və sürəti məlum olduqda verilən xətlə və sürətlə hərəkət etmək üçün kompas kursun təyini.
19. Axını nəzərə aldıqda, yolun və sürətin təyini
20. Axın olan rayonda verilən yol xətti ilə hərəkət etmək üçün kompas kursunun təyini.
21. Axın olan rayonda istənilən an üçün gəminin yerinin təyini.
22. Dref və axını birgə nəzərə aldıqda gəmi getdiyi yolun təyini.
23. Dreyf və axın olan zaman təyin olunmuş yolla hərəkət etmək üçün kompas kursunun təyini.
24. İki pelenqlə gəminin yerinin təyin edilməsi.
25. Ölçüləri bir ana gətirməklə iki pelenqlə gəminin yerinin təyin edilməsi.
26. Üç pelenqlə gəminin yerinin təyin edilməsi.Xətalar üçbucağından yerin seçilməsi.
27. Kryus- pelenq üsulu ilə gəminin yerinin təyini.
28. Radarla iki məsafəni ölçməklə gəminin yerinin təyini.
29. Dar keçidlərdə üzərkən çəpərləyici izoxətlərdən istifadə.
30. Qabarmanın əsas elementləri.

Ədəbiyyat.

1. M.S Bağırov “Gəmisürücülüyünün əsasları” Bakı 1996
2. Ç.M.Əliyev, E.O.Abbasov, A.H.Xəlilov “Naviqasiya və lotsiya” Bakı 2018
3. Azərbaycan Rrspublikasının nəqliyyat donaması gəmilərində növbənin təşkili və aparılması üzrə təlimat.
4. Azərbaycan Rrspublikasının ərazi sularında üzmə qaydaları. Bakı 2009
5. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 г. (ПДМНВ-78) с поправками (консолидированный текст), - СПб. ЗАО «ЦНИИМФ», 2016 г. - 806 с.
6. Резолюция IMO A.893(21) Руководство по планированию рейса.
7. Резолюция IMO A.529(13) Стандарты точности судовождения.
8. Э.П Ляльков А.Г. Васин «Навигация» М.Транспорт 1981.
9. Задачник по навигации и лоции М.И. Гаврюк М. Транспорт 1984."
10. Г.Г. Ермолаев «Морская лоция» М. Транспорт 1975
11. РШС-89 – «Рекомендации по организации штурманской службы на судах», - СПб.: ЗАО "ЦНИИМФ", 2011 г. – 120
12. Дмитриев В.И « Навигация и лоция» Москва академкнига 2004.

2.“Gəmilərin toqquşmasının qarşısının alınması beynəlxalq qaydaları” fənni üzrə buraxılış imtahan sualları

1. COLREG-72. Beynəlxalq Konvensiyanın tələblərinə uyğun gəmilərdə quraşdırılan işıq və işarələr.
2. COLREG-72. Qayda 2- Məsuliyyət.
3. COLREG-72. Qayda 3- Ümumi təyinat.
4. COLREG-72. Qayda 5- Müşahidə.
5. COLREG-72. Qayda 6-Təhlükəsiz sürət.
6. OLREG-72. Qayda 7- Toqquşma təhlükəsi.
7. COLREG-72. Qayda 8- Toqquşmanın qarşısının alınması üçün tədbirlər.
8. COLREG-72. Qayda 9- Dar keçiddə üzmə
9. COLREG-72. Qayda 10- Hərəkətin bölünmə sistemində üzmə.
10. COLREG-72. Qayda 12-Yelkənli gəmilər
11. COLREG-72. Qayda 13 - Ötmə.
12. COLREG-72. Qayda 14- Qarşı – qarşıya gələn gəmilərin yaxınlaşma situasiyası.
13. COLREG-72. Qayda 15- Kurslsrın kəsişmə situasiyası.
14. COLREG-72. Qayda 16- Yol verən gəminin gördüyü tədbir.
15. COLREG-72. Qayda 17- Yol verilən gəminin gördüyü tədbir.
16. COLREG-72. Qayda 18- Gəmilərin qarşılıqlı cavabdehliyi (vəzifələri)
17. COLREG-72. Qayda 19- Məhdud görünüş şəraitində gəmilərin üzməsi..
18. COLREG-72. Qayda 23- Hərəkətdə olan mexaniki mühərrikli gəmilər.
19. COLREG-72. Qayda 24- Yedək çəkən və itələyən gəmilər.
20. COLREG-72. Qayda 25- Hərəkətdə olan yelkənli və avarlı gəmilər.
21. COLREG-72. Qayda 26 - Balıqçı gəmiləri.
22. COLREG-72. Qayda 27- İdarə olunmayan və manevr imkanı məhdudlaşmış gəmilər.
23. COLREG-72. Qayda 28- Suya oturumundan çəkilən gəmilər.
24. COLREG-72. Qayda 29- Bələdçi gəmiləri.
25. COLREG-72. Qayda 30- Lövbərdə və sayda olan gəmilər.
26. COLREG-72. Qayda 33- Səs siqnallarını vermək üçün avadanlıq.
27. COLREG-72. Qayda 34- Manevrgöstərmə və xəbərdarlıq siqnalları.
28. COLREG-72. Qayda 35- Məhdud görünüş şəraitində səs siqnalları.
29. COLREG-72. Qayda 36 - Diqqəti cəlb edən siqnallar.
30. COLREG-72. Qayda 37 (Qoşma IV) Fəlakət siqnalları.
31. COLREG-72. Qayda 38, 39, 40, 41.

Ədəbiyyat

1. Dənizdə Toqquşmaların Qarşısının alınmasına dair Beynəlxalq Qaydalar haqqında Konvensiya, 1972-ci il. 2018-ci ilə qədər buraxılmış düzəliş və əlavəlır daxil olmaqla azərbaycan və rus dillərinə autentik tərcümə. H.N.Nəbiyev, Bakı 2020.
2. В.Н. Гуцуляк МППСС-72 с комментариями. Москва 2012.

3. “Gəminin idarə və manevr edilməsi” fənni üzrə buraxılış imtahan sualları

1. Gəmilərin əsas dənizçilik keyfiyyətləri.
2. Gəminin manevr etmə qabiliyyətləri, yeyinlik haqda anlayış.
3. Gəminin manevr elementləri.
4. Gəmi dönən zaman təsir edən qüvvələr və momentlər.
5. Dönmə mərkəzi (Pivot Point), onun yerdəyişməsi.
6. Sirkulyasiyanın mərhələləri və əsas elementləri.
7. Müxtəlif amillərin gəminin manevr elementlərinə təsiri.
8. Gəminin ətalət xüsusiyyətləri.
9. Lövbərə dayanacaq yerinin seçilməsi.

10. Gəminin iki lövbərə qoyulma üsulları.
11. Gəminin lövbərdən çıxarılması, təşkili, görülən tədbirlər.
12. Lövbər "təmiz deyil" halda görülən tədbirlər.
13. Lövbər əməliyyatları zaman "körpüdən" və " bakdan " verilən səs siqnalları və göstərişlər.
14. Gəminin lövbər və şprinqə qoyulması və çıxarılması.
15. Gəminin reyd dayanacaq çəlləkinə qoyulması və çıxarılması.
16. Sağ addımlı bir vintli gəmi. Lövbəri verməklə gəminin arxası ilə körpüyə yanalma.
17. Gəmi limana yaxınlaşarkan, şvartov əməliyyatına hazırlanması.
18. Gəminin körpüdən aralanmasına hazırlanması, şprinqdən istifadə etməklə gəminin körpüdən aralanması.
19. Dar keçidlərdə gəmilər sovuşan zaman yaranan hidrodinamik qüvvələr.
20. Kanal relyefinin gəminin idarə edilməsinə təsiri.
21. Dayaz sularda, gəminin hərəkət etməsindən çökməsi.
22. Dayaz sularda gəmi hərəkət edən zaman dalğaların yaranması.
23. Dar keçidlərdə gəminin döndərilməsi.
24. Fırtına zamanı üzüşün xüsusiyyətləri.
25. Yolüstü dalğada üzmənin xüsusiyyətləri.
26. Fırtına zamanı gəminin kursunun dəyişdirilməsi, gəminin çevrilmə təhlükəsi.
27. Yedəkləmə əməliyyatına yedək gəmisinin və yedəklənən gəmilərin hazırlanması
28. Losmanın qəbulu və təhvil verilməsi zaman gəminin idarə edilməsi.
29. Suya düşmüş insanı xilas etmək üçün gəmidə görülən tədbirlər və standart manevrlər.
30. Qəzaya uğrayan gəminin axtarışı üçün başlanğıç nöqtənin təyini, və axtarış sxemləri.

Ədəbiyyat.

1. Azərbaycan Rrspublikasının ərazi sularında üzmə qaydaları. Bakı 2009
2. Алексеев Л. Л. Практическое пособие по управлению морским судном. СПб.: −ЗАО ЦНИИМФ, 1996. − 118 с.
3. Снопков В.Н Управление судном. Санкт-Петербург,2004.
4. Лихачев А. В. Управление судном. СПб.: Издательство Политехнического Университета, 2004, − 504 с.
5. Макаров И.В. Морское дело. М.: Транспорт, 1989 -288 с.
6. Международная конвенция по охране человеческой жизни на море 1974 года (СОЛАС). СПб.: ЗАО ЦНИИМФ, 2010.
7. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 года, с поправками (ПДМНВ-78). СПб.: ЗАО ЦНИИМФ, 2016.
8. Международные правила предупреждения столкновений судов в море 1972 г. (МППСС-72).
9. Шарлай Г. Н. Управление морским судном. Учебное пособие: Владивосток: МГУ им. адмирала Г.И. Невельского, 2012 г., 562 с.
10. Аносов А.Н., Дидык А.Д. "Управление судном и его техническая эксплуатация" – Изд."Морской транспорт" 1986г.

4."Növbəçəkmənin əsasları" fənni üzrə buraxılış imtahan sualları

1. Növbəçəkmənin təşkili və prinsipləri.
2. Dövlət bayrağının qaldırılması və endirilməsi.
3. Gəmi qayıqlarından istifadə qaydaları.
4. Növbətçilik xidməti. Ümumi müddəalar.
5. Kapitanın növbə köməkçisi, ümumi vəzifələr.
6. Fəlakət xəbərdarlığını qəbul edən gəmidə dərhal yerinə yetirilən tədbirlər
7. Gəmini lövbərdə dayanarkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri
8. Gəminin hərəkəti zamanı növbə dəyişərkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri
9. Səfərdə Şturman işi. Elektron xəritə sistemində qəza xəbərdarlıqları və onlardan istifadə

10. Kapitanın növbə köməkçisinin şərait üzrə istənilən şübhəsi yaranarkən vəzifələri.
11. Qəza hallarında həyəcan siqnallarının verilməsi.
12. Girokompas, sükan maşını, maşın teleqrafı sıradan çıxarkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
13. Gəmini dəniz çıxışına hazırlayarkən gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri. Elektron xəritələrdə səfərin naviqasiya planlaşdırılması və ondan istifadə.
14. Losmanın qəbulu, kapitan körpüsünə ötürülməsi və gəminin idarə olunmasında gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri.
15. Gəmi limana yaxılaşmazdan qabaq gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri
16. Dar keçidlərə, gəmilərin hərəkətini bölünmə sisteminə, sahilyanı sulara yaxınlaşarkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
17. Görünüş pisləşərkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
18. Fəlakət zaman, gəmini tərk edərkən görülən tədbirlər.
19. İnsan suya düşərkən kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
20. Naviqasiya təhlükələrinin yaxınlığında gəminin cərəyanı kəsilərkən gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri.
21. Toqquşma zamanı gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri.
22. Gəmi saya oturarkən gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri.
23. Yükün yerdəyişməsi (qəflətən böyük yana əyilmənin yaranması) zamanı gəmi sürücülərinin fəaliyyətləri.
24. Gəmidə yanğın baş verən zaman kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
25. Sükan qurğusunun və maşın teleqrafının saz vəziyyətdə olduğunu yoxlamaq üçün kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
26. Gəmidə kənar (şübhəli) əşya aşkar etdikdə kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri.
27. Gəmilərin dib dərinləşdirici qurğularla sovuşma qaydası.
28. Gəminin buzlarda üzməyə hazırlanması.
29. Tropik siklondan sovuşma üçün kapitanın və köməkçilərinin fəaliyyətləri.
30. Gəmiyə tələbə-praktikant gəldikdə kapitanın növbə köməkçisinin fəaliyyətləri

Ədəbiyyat.

1. Azərbaycan Rrspublikasının nəqliyyat donaması gəmilərində növbənin təşkili və aparılması üzrə təlimat.
2. Azərbaycan respublikası dəniz nəqliyyatı gəmilərində xidmət nizamnaməsi.
3. Azərbaycan Rrspublikasının ərazi sularında üzmə qaydaları. Bakı 2009.
4. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 г. (ПДМНВ-78) с поправками (консолидированный текст), - СПб. ЗАО «ЦНИИМФ», 2016 г. - 806 с.
4. Резолюция IMO A.893(21) Руководство по планированию рейса.
5. РШС-89 – «Рекомендации по организации штурманской службы на судах», - СПб.: ЗАО "ЦНИИМФ", 2011 г. – 120
6. Международный свод сигналов МСС-65.
7. Международные правила предупреждения столкновений судов в море 1972 г. (МППСС-72).
8. Наставление ИАМСАР ЗАО "ЦНИИМФ", 2018
9. Руководство по процедурам на мостике. Marisec publications 1998

5. “Beynəlxalq konvensiyalar” fənni üzrə buraxılış imtahan sualları.

1. SOLAS 74 BK. Fövqəladə hallara dair gəmi heyətin hazırlanması.
2. SOLAS 74 BK. Gəminin tərk edilməsinə dair keçirilən təlimin elementləri.
3. SOLAS 74 BK. Gəminin tərk edilməsinə dair təlimatlar və vəsaitlər.
4. SOLAS 74 BK. Gəmi xilasetmə vasitələrinə qoyulan ümumi tələblər.
5. “Gəmini tərk edin” göstərişi verildikdə görülən tədbirlər.
6. Dənizdə, suda olan insanın gördüyü tədbirlər.
7. SOLAS 74 BK. Xilasedici vasitələrinə texniki xidmətin göstərilməsi, yoxlamaların aparılması .

8. SOLAS 74 BK. Evakuasiya yolları, çıxış vasitələri, yolların nişanlanması.
9. Xilasedici qayığın konstruksiyası və təchizatı.
10. Xilasedici salın quruluşu, avadanlığı və iş prinsipi.
11. Qəzaya uğramış gəmini tərk etdikdən sonra xilasedici qayıqlarda və sallarda görülən tədbirlər.
12. Hidrostatların təyinatı və iş prinsipi.
13. Xilasedici salların suya salınması və onlara minmə qaydaları
14. Pirotexnik siqnalvericiləri vasitələri, onlara qoyulan tələblər və istifadə qaydaları.
15. Xilasedici vasitələrdə olan "radiolokasiya əksetdirici" və "cavabverici" avadanlıqların təyinatı və istifadə qaydaları.
16. Çevrilmiş salın normal vəziyyətə gətirilməsi.
17. Xilasedici canlıq , ona qoyulan tələblər, gəmidə saxlanması və istifsdə qaydaları
18. Xilasedici dairələrin xüsusiyyətləri, onlara qoyulan tələblər, gəmilərdə yerləşdirilməsi və istifadə qaydaları.
19. Hidrokostyumlar, təyinatı, növləri və onlardan istifadə qaydaları.
20. SOLAS 74 BK Yanğınla mübarizə təlimləri və onların hazırlıq elementləri.
21. Suda, sağ olan insanları gözləyən təhlükələr və qorunma yolları.
22. Yanğının sinifləri və yanğın söndürmədə istifadə olunan maddələr.
23. SOLAS 74 BK Gəmilərdə yanğınsöndürənlərin geyim təhcizatı ilə təmini və saxlanması.
24. Yüksəklikdə və bortdan kənar işlərin görülmə qaydaları.
25. Suda boğulan insana göstərilən ilk tibbi yardım.
26. Dənizin gəmilərdən çirklənməsinin qarşısının alınması haqqında BK (MARPOL). Məqsədi və tətbiqi.
27. Elektrik enerjisindən xəsarət alana ilk tibbi yardım.
28. DHSNC-78 BK, Manila-2010 düzəlişləri.
29. Qapalı yerlərə işlərin aparılması qaydaları.
30. AXH BK (İAMSAR). Məqsədi və tətbiqi.

Ədəbiyyat.

1. Z.B. Sultanov, E.O. Abbasov Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyrdi
2. H.O. Ocaqov " Fövqalədə hallarda fəaliyyətin təhlükəsizliyi" Bakı 2010
3. Международная конвенция по охране человеческой жизни на море 1974 года (СОЛАС). СПб.: ЗАО ЦНИИМФ, 2015.
4. Международный Кодекс по спасательным средствам ЗАО ЦНИИМФ, 2010.
5. Шарлай Г. Н. Управление морским судном. Учебное пособие: Владивосток: МГУ им. адмирала Г.И. Невельского, 2012 г., 562 с.
6. Аносов А.Н., Дидык А.Д. "Управление судном и его техническая эксплуатация" – Изд."Морской транспорт" 1986г.

Dəniz naviqasiyası kafedrasının müdiri H. Nəbiyev